

Серія
«Війна крізь призму
сучасної літератури»

***Катерина Єгорушкіна –
українська
дитяча письменниця***

Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка

Науково-методичний відділ

Серія
«Війна крізь призму
сучасної літератури»

Катерина Єгорушкіна –
сучасна українська дитяча письменниця

біобібліографічний портрет

м. Кропивницький, 2023

Катерина Єгорушкіна – сучасна українська дитяча письменниця: біобібліографічний портрет / уклад., комп'ютерна верстка Л.Босюк. – Кіровоградська обл. б-ка для дітей ім. Т. Г. Шевченка. – Кропивницький, 2023. – 12 с.: фото. – (Серія «Війна крізь призму сучасної літератури»)

У виданні акцентується увага на життєвих і творчих дорогах молоді письменниці, дитячої арттерапевтки, психологині, її працелюбності та креативності щодо розкриття різних тем у книжках для малечі та їхніх батьків. Також представлено короткий огляд більшості книжок авторки. Йдеться і про нову книгу письменниці, написану у тривожний 2022 рік, «Мої невимушені канікули».

Подану інформацію радимо використати дитячим бібліотекарям у проведенні різноманітних заходів для юних відвідувачів та організаторів дитячого читання.

Видання буде цікаве й усім тим, хто слідкує за розвитком сучасної української дитячої літератури.

Відповідальна за випуск Т. С. Манжула

Видавець:

Кіровоградська обласна бібліотека для дітей
ім. Т. Г. Шевченка, вул. Шевченка, 5
м. Кропивницький, 25006

Телефон/факс: (0522) 32 – 15 – 26
<http://librarychl.kr.ua>
E-mail: 02219398@mail.gov.ua

Катерина Єгорушкіна – представниця молодого покоління українських дитячих письменниць, яка відома не лише як літераторка, а й поетка, дитяча арттерапевтка, психологиня, фахівчиня з розвитку креативності.

Творчість молоді авторки та її біографія заслуговують на розповідь.

Катерина Єгорушкіна народилася 30 жовтня 1984 року на Київщині, у м. Бровари. Почала писати вірші з 7-ми років, відтоді й вирішила стати письменницею. Одинадцятилітньою спробувала написати свій перший роман. У 15 років познайомилась з літераторами свого містечка, почала відвідувати літературно-мистецьке об'єднання «Криниця». На другому році навчання Києво-Могилянської академії (2006 р.) отримала Грант президента України для обдарованої молоді, завдяки якому видала свою першу поетичну збірку «Пульсація миті», з передмовою відомого українського письменника І. Павлюка.

За освітою – філологиня та психологиня. Здобула ступені бакалавра (за спеціальністю «Українська мова та література») і магістра (за спеціальністю «Історія, теорія літератури і компаративістика»). Закінчила аспірантуру на кафедрі психології та конфліктології Національного університету «Києво-Могилянська академія» (дисертація про підвищення професійної самосвідомості засобами арт-терапії).

З часом долучилась до літературних студій «Радосинь» і «Свіча-до-слова». З 20-ти років пише казки і займається казкотерапією. Учасниця проєкту для молодих літераторів «Літреактор». Працювала авторкою та ведучою радіопередачі «Чарівний світ казок» на радіо «Марія» (2012-2013 рр.). Членкиня Національної спілки письменників України з 2012 року та Всеукраїнської арт-терапевтичної асоціації.

Створила волонтерський проєкт «Посилки Доброти» (для дітей загиблих українських військових).

Варто розповісти й про те, що майбутня письменниця виховувалася в російськомовній сім'ї, хоча є предки і з росії, України, Румунії, Німеччини, та й навчалась в російськомовній школі. Поступово зробила свідомий вибір і почала спілкуватися українською. К. Єгорушкіна згадує, що у цьому аспекті важливу роль зіграла шкільна вчителька української мови і літератури, яка завжди говорила українською, навіть на перервах. В одному з інтерв'ю

Катерина констатувала: «... я і з батьками почала спілкуватися українською, і навіть з друзями, які є російськомовними. Кажуть має бути «повага до співрозмовника». Це не повага до співрозмовника, а відчуття моєї власної цілісності — чи я є цілісною у своїй мові, своєму відчутті, чи я є роздробленою і меншовартісною і підлаштовуюся під російськомовних українців, які знають українську мову».

У 2009 році авторка переїхала до м. Вишгород Київської області. Тут, разом з подругою, заснували майстерню доброї казки «Синій птах», куди запрошували дітей і дорослих на майстер-класи. З розповіді письменниці: «Була така собі квартирна майстерня. Ми афіші робили, іграшки шили, казкотерапію проводили. Був такий чарівний простір. А ще ходили зустрічати світанки на Київське море. Там є такі місця, де ти дивишся, і те море здається безмежним, ти відчуваєш, що це справді море, і за певної погоди є запах моря. А оскільки я закохана ще й у море, окрім Львова, то для мене було важливо жити біля води. Крім того, там пагорби, історія, там були князівські резиденції. Навіть є легенда, що там захована бібліотека Ярослава Мудрого. Мені було важливо жити на цих пагорбах, споглядати Київське море. Тому це місто я полюбила. А оскільки воно неподалік від Києва, то була можливість бути активною в культурному і творчому плані».

Як зазначила письменниця, частинка її серця віддана місту Львів. Ось її враження від міста і міського підземелля Гарнізонного храму: «... відчула багатошаровість міста, у ньому ніби багато поверхів і щоразу можна щось нове відкривати, воно як листовий пиріг. Як дитяча книжка, в якій є шари сенсів — для батьків, для дітей, і шари сенсів «на виріст»... Львів дуже історичний, дуже насичений і сюди постійно хочеться повертатися. ...Тут якийсь магніт, який мене притягує, тут особливі творчі люди».

Коли почалася війна і пані Катерина побачила зі свого вікна російські гелікоптери, почула вибухи снарядів, то зрозуміла, що треба шукати більш безпечне місце в Україні для того, щоб продовжувати роботу. Зібрала речі, двох дітей і пішли пішки до Києва, бо таксі відмовилися працювати. Найбільше її вражали незнайомі люди з пропозицією допомоги. Наприклад, зовсім незнайомий чоловік на своєму плечі ніс її валізу. Але зустрічалися й такі, що закривались від інших у своїй біді. Як психологиня,

пані Катерина, вважає, що люди по-різному переживають стрес. Так, вона опинилася у м. Коломия, батьківщині чоловіка, де більш спокійніше і можна було займатись письменництвом.

Творчий доробок Катерини Єгорушкіної

нараховує понад 15 книжок для дітей і одну для дорослих. Серед них:

- «Пульсація (2006)
- «Музична подорож Золотого Каштанчика» (2010)
- «Скриня» (2010)
- «Країна Сніговія» (2011, 2012, 2013)
- «Дерево Щастя» (інтерактивна книжка, 2012)
- «Птахи та Янголи» (2014), «Чубчик» (2016)
- «Ляля сонькає» (2016), «Пригоди Штанька» (2017)
- «Тінь моєї киці» (2019), «Чубчик у лісі» (2019)
- «Скриня» (2020)
- «Історії хоробриків із Горішкових Плавнів» (2020)
- «Різдво і моїх дванадцять бабусь» (2020)
- «Мої вимушені канікули» (2022)
- «Скільки води до кінця війни?» (2022) – добірка віршів наповнених спогадами про переддень повномасштабного російського вторгнення; пошуки прихистку на чужині та тугою за домом; співчуття до тих, хто втратив у війні частинку себе; скорботу за тими, чиє життя забрала війна.

◇ У 2008-2010 рр. письменниця започаткувала оригінальний книжковий проєкт «Музична казкотерапія для малят», в основі якого гармонійно об'єдналося слово, звук та колір.

◇ Співавторка видань «Почути», «Україна починається з тебе», «Це теж зробила вона», «Незглибима Криниця» та інших.

◇ Твори письменниці увійшли до кількох шкільних підручників – «Хрестоматія 1, 2 кл.» («ВСЛ»), «Українська мова 2 кл. Інтегрований курс» («Ранок»), «Українська мова та читання 2 кл.» («Грамота»).

◇ Співпрацює з видавництвами – «Vivat», «Портал», «Ранок», «Видавництво Старого Лева», «Видавництво для підлітків», «Classica», «Екобюро УГКЦ» та іншими.

- ◇ За її сценаріями створено мультсеріал з мінної безпеки на замовлення Unicef.
- ◇ Підготувала до видання серію книжок «Казки про корпоративні цінності» для кількох міжнародних компаній (Eram, Luxoft, Київстар, Boehringer ingelheim, Bell та ін.).
- ◇ Переможниця кількох конкурсів. За свої книжки для дітей одержала Премію ім. Г. Чупринки та Премію Вишгородського міського голови.
- ◇ Її авторський інноваційний проєкт «Казки про цінності» здобув Міжнародну премію Event Awards (2016).
- ◇ У 2018 році виступила на міжнародній конференції TEDx з темою «Казки та цінності майбутнього».
- ◇ У 2022 році розпочала проєкт [#голоси свідків](#), де записуються історії від людей, що пережили страшні хвилини війни.

Огляд творів Катерини Єгорушкіної

«Музична подорож Золотого Каштанчика» (2010 р.). Це незвичайна збірка, бо казки в ній – про Музику і не тільки для дітей, а й для батьків. Так, якщо батьки прагнуть по-справжньому надихнути свою дитину на заняття музикою, розвинути в ній музичне чуття і любов до цього предмету – ця книжка їм стане у пригоді.

«Скриня» (2010 р.) – літературно-художнє видання для дітей від 4-х до 7-ми років про Голодомор. До написання книги було залучено наукового консультанта. За висловом журналістки М. Семенченко *«... книга не лякає, а дає широке поле для діалогу, для якісного і зрозумілого дитині проговорення травматичних історичних подій і почуттів. Завдяки простим, але сильним символам і метафорам, Катерині Єгорушкіній вдалося «запакувати» у лаконічний текст потужний пласт смислів. Читаючи цю книжку, можна говорити з дитиною не лише про Голодомор, а й про традиції, фольклор, тогочасний побут. Важливо, що книжка дуже світла й життєствердна»*. За книгою були розроблені шкільні уроки.

«Будиночок з води» (2011 р.) увійшла до десяти найкращих книг для дітей 2012 року (рейтинг «Читають всі») та витримала п'ять перевидань.

«Дерево Щастя» (інтерактивна книжка у форматі для iPad, 2012 р.) вчить дітей та їхніх батьків цінувати проведені разом хвилини, любити та поважати одне одного.

Саме тому, знайомитись з історією дівчинки Софійки цікаво не тільки дітям, а й дорослим. Даний формат схожий на мультик, але змушує дитину взаємодіяти з візуальними і текстовими компонентами: наприклад, допомогти дереву розквітнути або приспати дитинку у колысці, прочитати текст самостійно чи прослухати текст голосом автора. Казка доступна українською та англійською мовами.

«Птахи та янголи» (+CD) (2014 р.) – третя книжка з унікальної серії «Музична казкотерапія для малят» створена спільно з музикантом С. Недерицею, яка ще у вигляді рукопису увійшла до короткого списку престижної «Корнійчуковської премії». За сюжетом – це казка-притча, у ній багато повчань. Письменниця подарувала дивовижну історію про сестер-близнючок Асю і Ясю, які якось зрозуміли, що у версії про лелеку, як носія немовлят, є сумнівний момент: хіба один лелека може принести близнюків? Адже це незручно й важко навіть для такого великого птаха. Отож, виникає сакраментальне запитання, на яке близнята самі не знаходять відповіді. Їм на допомогу приходять янголи-охоронці, точніше, чарівний Нитяний Птах, якого дівчата самі й створили та Янголиня авторки, що виконує в казці й роль оповідача. Дівчата долають власний цікавий і сповнений пригод шлях. Нитяний Птах уві сні поніс дівчаток у чарівні країни й допоміг пізнати суть речей. Дорогою їм трапляються різні світи і персонажі-птахи, завдяки яким у авторки з'являється привід розповісти малим читачам про «ТЕПЛО ПАМ'ЯТІ», «КРАСУ ВІРНОЇ ЛЮБОВІ», «ВОГОНЬ ВІРИ». Уся історія сповнена яскравої образності, психологізму, глибокого символізму й елементів української міфології. Також тут є й екологічні мотиви, чимало пізнавальних елементів та музичне зцілення, завдяки диригенту, педагогу, музичному терапевту, керівнику видавництва «Classica» Стефану Недериці. Саме для цієї книжки він уклав музичний альбом, в якому гармонійно поєднав класичну музику зі звуками птахів: лебедів, журавлів, горобців, чайок...

Екоказка «Арчі» (2017 р.) стала першою в Україні книжкою для дітей про сортування сміття, а її третє видання (2019 р.) вийшло спеціальним шрифтом Antidyslexia. І це видання було першим в Україні для дітей з дислексією, яке розпочало серію таких книжок.

«Різдво і мої дванадцять бабусь» (2020 р.) – пізнавальна й цікава книга. Знайомить із розмаїттям

культур народів світу та розповідає про українську діаспору. А все завдяки тому, що у дівчинки Марії багато родичів по всьому світу. Щороку вона із сім'єю подорожує і святкує Різдво в різних країнах. Мексика, Фінляндія, Ефіопія, Канада чи Австралія — скрізь свої особливі різдвяні традиції, які Марійка порівнює з українськими.

«Історії хоробриків із Горішкових Плавнів» (2020 р.) – одна з нових казкотерапевтичних книжок. В ній йдеться про чарівне лісове містечко, в якому мешкають милі звірятка і кожне з них має свій страх: вогню, висоти, темряви, школи, помилок чи публічних виступів. Упродовж кожної історії персонаж успішно долає свій страх, а наприкінці розділів є «Совина порадня» з психологічними порадами окремо дітям і дорослим про те, як подолати страхи. У продовженні книжки за словами авторки «зачіпатимуться різні аспекти дружби між дітьми: про важливість особистісних меж, вміння говорити «ні!», безпеку, турботу про майбутнє одне одного (а не лише сьогоденні примхи), про дружбу на відстані тощо. Звісно, це все буде написано доступною для дітей мовою, а для батьків після кожної історії – традиційна «Совина порадня» з «розбором польотів...».

У 2022 році письменниця вирішила поспілкуватися на складні теми з дітьми і батьками – про буремний час, в якому живе сьогодні країна, російсько-українську війну, психологічні дитячі травми тощо. Адже, як зазначає авторка, її суперсила — це слово та вміння говорити з дітьми. Відомо, що універсального рецепту, як писати дітям про війну, не існує. Але, і психологи, і педагоги, і батьки у своїй більшості погоджуються, що про це розповідати в книгах і говорити необхідно й важливо. Такої ж думки і письменниця. Тому й розпочала роботу над книжкою про війну. *«Я вирішила, що мені вдасться написати книжку про теперішню війну. Вона почала народжуватися між повітряними тривогами, які були вдень і особливо вночі. Книжка вже написана, називається «Мої вимушені канікули». Написана від імені дівчинки 10–12-ти років, як вона розповідає про два тижні своїх вимушених канікул. Кожен епізод, кожен день, крім складних моментів, дає надію. Я намагалася запакувати туди сенси, терапевтичні метафори, щоб принцип надії зберігався, щоб ми не почувалися жертвами. І хай там що, скільки б будинків і людей ми не втратили — це дуже боляче, — але мусимо*

розуміти, що не повинні бути жертвами цієї війни. Люди, які сиділи в підвалах, перебіваючи бомбардування, відчувають страх, як і інші. Страх — це нормально, це природний інстинкт самозбереження. Не у всіх пробуджується праведний гнів, в когось — образа, в когось — біль. Але не хочеться бути безпомічними жертвами, щоб страх не обрубав нашу силу. Так само як Голодомор дуже підсік наше відчуття національної гідності, впевненості, бо ми дозволили з собою таке зробити. І зараз не хотілось би, щоб наші діти мали ці відчуття. Є книжки, які пишуться для дітей, де розповідається, що нам і таке лихо зробили, і таке, і так несправедливо, і так погано... Дитина не може впоратися з цим стресом, не знає, що з ним робити. Потрібно лишити простір для того, щоб дитина визначила своє ставлення, своє відчуття. Ми можемо знаходити сенси навіть у, здавалось би, безвихідній ситуації. Ця війна — хоч і жорстокий, але спосіб об'єднати нашу націю, щоб ми всі почувалися єдиними і розуміли, що у нас спільний ворог. Це процес народження української політичної нації. Коли видавництво отримало мій рукопис, відразу дало згоду. Крім тексту, будуть ще психологічні вправи — як з дітьми говорити на цю тему і як працювати з цією книжкою». Письменниця наголошує, що їй важливо донести свої меседжі дорослим і дітям країн Європи, США, Канади й усього світу: «Я хочу, аби, читаючи мою книжку, вони чітко усвідомлювали: це війна, яка відбувається у 2022 році в центрі Європи з такими самими дітьми, як вони». Тому нова книга ще не встигла вийти з українського видавництва «Vivat», але вже «помандрувала» за кордон. Волонтери у Німеччині переклали «Мої вимушені канікули» та зачитують на благодійних концертах між композиціями симфонічного оркестру, збираючи кошти на підтримку України.

Цей твір – для дітей молодшого та середнього шкільного віку. Написаний просто й лаконічно, адже це – щоденник маленької дівчинки, місто якої опиняється на лінії вогню. Разом із батьками й меншим братиком дівчинка Віра переїжджає у підвал своєї багатоповерхівки, ховаючись від обстрілів. Здається, звичний світ руйнується і відбудувати його можна лише в уяві чи комп'ютерній грі. Щодня випробування, в яких героїня разом із сім'єю та друзями намагаються пристосуватися до нової реальності, шукаючи в собі світло, до якого не долітають ракети та підтримуючи один одного. Топити сніг, коли зникає вода. Зігріватися

співом, коли зникає тепло. Вірити у безпеку рідних, коли зникає зв'язок. Урешті-решт сім'я вирішує виїхати із зони бойових дій, однак тато лишається: він зробить усе можливе, аби було куди повернутися.

Катерина Єгорушкіна вважає: *«...будь-який професійний письменник чи письменниця можуть вивести читача на дуже сильні емоції. Але в царині дитячої літератури ми маємо пам'ятати про відповідальність. Що робитиме читач із цими сильними емоціями? Чи зможе дати собі раду? Чи буде поряд мудрий ресурсний дорослий, аби підтримати? Наскільки війна завдала шкоди саме цій дитині? Тому я уникала засобів, які могли би травмувати. Хоча, звісно, це виглядало б яскраво, ефектно, вражало б у саме серце і надовго».*

У книжці є додаток – поради і заспокійливі практики від дитячої сімейної психологині Світлани Ройз, яка допомагала консультаціями під час роботи над виданням. Психологиня зазначає, що форма щоденника, використана письменницею при написанні книги *«... сама по собі терапевтична. Щоденник, що ведеться від особи дитини, допомагає ідентифікуватися. І багато дітей різного віку й дорослих впізнають себе. І можливо, це спонукає їх вести свій щоденник. Травматизація робить наш досвід неусвідомленим, фрагментує пам'ять — нам потрібно її «повертати». І йти від нормалізації різних почуттів, через підтримку до прийняття реальності й надії. Це закладено в структуру книжки».*

Художниця книги Соня Авдєєва уникала в ілюстраціях трагізму й нуару, зосереджуючись на протилежному. Так, зокрема, підвал, в якому проводить вимушені «канікули» Віра, її рідні та сусіди, обертається на місце людського зближення, взаємодопомоги, осмислення цінностей, долання страху, дорослішання, мрій, самоідентифікації. Приміщення підвалу дає відчуття безпеки та захищеності не лише завдяки бетонним перекриттям. І читачі поринають в цю парадоксально живильну атмосферу разом із персонажами.

Один із найяскравіших епізодів твору, де Віра разом із друзями, розкиданими евакуацією по всій Європі, грають онлайн у «Майнкрафт», письменниця запозичила у своєї доньки, коли побачила як вона з друзями збираються онлайн і відбудовують зруйновані міста.

На своїй сторінці у фейсбук К. Єгорушкіна написала:

«Хочу вірити, що наша з видавництвом Vivat книжка буде Почута».

Про те, що книга сподобалась читачам різного віку стало відомо перед Новим 2023 роком. Так, ГО «Український ПЕН», визначила найкращі книги 2022 року у 9-ти номінаціях. До номінації «Видання для дітей і підлітків» потрапила й книга К. Єгорушкіної «Мої вимушені канікули». Відзначили книгу й експерти «БараБука», першого українського професійного інформаційного ресурсу про видання для дітей та юнацтва, у списку «Книжки для родинного читання 2022 року».

Отже, книги Катерини Єгорушкіної, які є в українських оф та інтернет-книгарнях, користуються попитом як серед дітей, так і їхніх батьків.

Використані джерела

<https://wz.lviv.ua/interview/455546-moia-nova-knyzhka-narodzhuvalasia-mizh-povitrianymy-tryvohamy>

https://m.facebook.com/vivat.book.com.ua/videos/моє-імя-катерина-єгорушкіна-я-українська-письменниця-і-24-лютого-прокинулася-від/1341152693073916/?se_im

https://www.yakaboo.ua/ua/author/view/Ekaterina_Egorushkina/

<https://media.zagoriy.foundation/velyka-istoriya/moyi-vymusheni-kanikuly-yak-dytyacha-knyzhka-dopomogaye-perezhyvaty-vijnu/>

<http://litakcent.com/2020/11/27/katerina-yegorushkina-strah-poganiy-sposib-vihovati-patriotiv-vihovannya-lyubov-yu-krashhe-i-dalekoglyadnishe/>

<https://www.barabooka.com.ua/najbil-sha-dorosla-tayemnitsya/>

<http://umka.com/ukr/catalogue/books-for-children/stefan-nederytsa-kateryna-yehorushkina-budynochok-z-vody-music-fairy-tale-therapy-for-children.ht>

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%86%D1%8F_%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D0%BD_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87

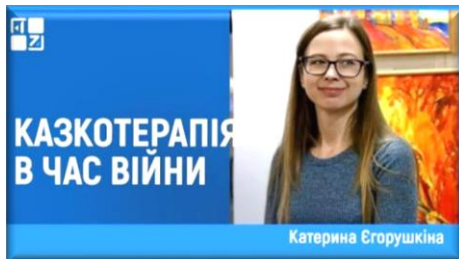
<https://kyivdaily.com.ua/katerina-%D1%94gorushkina/>

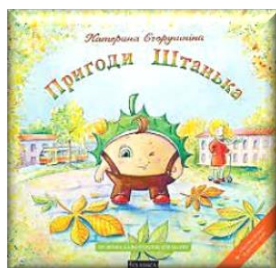
<http://www.barabooka.com.ua/katerina-yegorushkina/>

<https://weekend.today/lica/dityam-pro-vijnu-yaki-knyzhky-potribni-zaraz.htm>

<https://tyktor.media/portret/kateryna-iehorushkina/>

Катерина Єгорушкіна та її видання

Світлана Ройз, психологиня

Стефан Недериця, музикант

